

NOTAE NUMISMATICAE

ZAPISKI NUMIZMATYCZNE

Tom VIII

MUZEUM NARODOWE W KRAKOWIE
SEKCJA NUMIZMATYCZNA
KOMISJI ARCHEOLOGICZNEJ PAN
ODDZIAŁ W KRAKOWIE

Kraków 2013

MATEUSZ WOŹNIAK
Muzeum Narodowe w Krakowie

Europejskie Centrum Numizmatyki Polskiej w Muzeum Narodowym w Krakowie (2007–2013)

W 2013 roku upływa 110. rocznica przekazania Muzeum Narodowemu w Krakowie prywatnego Muzeum im. Emeryka Hutten-Czapskiego wraz ze znajdującą się tam bezcenną kolekcją monet, medali i banknotów. Zapisze się on także jako rok, w którym po 70 latach budynkowi przywrócono funkcję muzeum otwartego dla publiczności, ze stałą ekspozycją numizmatyczną.

Choć plany remontu Pałacyku Czapskich pojawiały się wielokrotnie w ciągu ostatnich dwudziestu lat, przybierając różny stopień zaawansowania i wykazując zmienność co do koncepcji, to okres największego ich zintensyfikowania zawiera się w latach 2007–2013. Pierwsza część prac (remont dachu) została sfinansowana ze środków znajdujących się w dyspozycji Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa. Szansą na zrealizowanie wszystkich zamierzeń Muzeum Narodowego, których koszt sięgnął 23 mln złotych netto, stała się możliwość uzyskania środków z Unii Europejskiej będących w dyspozycji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Środki te przyznawane były na zasadzie konkursu, na którego potrzeby przygotowano projekt „Europejskie Centrum Numizmatyki Polskiej w Muzeum Narodowym w Krakowie”. Po ponad roku pracy nad przygotowaniem liczącego tysiąc stron wniosku projekt został złożony do oceny. 4 lutego 2009 r. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Bogdan Zdrojewski, ogłosił wyniki I konkursu do XI Priorytetu „Kultura i dziedzictwo kulturowe” Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”. Minister zarekomendował do finansowania 28 wniosków na 113 zgłoszonych. W kategorii „Dziedzictwo” pierwsze miejsce – aż 56 punktów na 62 możliwe – uzyskał projekt „Europejskie Centrum Numizmatyki Polskiej” Muzeum Narodowego w Krakowie. Kwota przyznanego dofinansowania wyniosła ponad 19 mln złotych netto. Pozostała część niezbędna do zrealizowania projektu została zagwarantowana z budżetu państwa. Projekt „Europejskiego Centrum Nu-

mizmatyki Polskiej” zainaugurowano 14 maja 2009 roku w Pałacyku Czapskich uroczystym spotkaniem z Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego Bogdanem Zdrojewskim. W jego trakcie Dyrektor Muzeum Narodowego w Krakowie, Zofia Gołubiew, podpisała umowę na finansowanie tego przedsięwzięcia.

Prace budowlane i konserwatorskie, realizowane od października 2009 r., objęły cały budynek oraz otaczający go teren, dzięki czemu Pałacyk i ogród odzyskały dawną świetność. Budynek został wyposażony w nowoczesne instalacje wentylacji i klimatyzacji, system inteligentnego zarządzania budynkiem (BMS) oraz instalację zapewniającą bezpieczeństwo budynku i znajdujących się tam zbiorów. Prace konserwatorskie realizowane w ramach projektu wykraczały poza te, którymi objęty był sam budynek. Największym wyzwaniem było przywrócenie do świetności oryginalnego, XIX-wiecznego wyposażenia Pawilonu Muzealnego (szafy biblioteczne i gabloty), co wymagało jego zdemontowania (zabudowa meblarska sięga niemal 5 metrów wysokości) i wywiezienia na rok do pracowni konserwatorskiej. Dzięki konserwacji poczerniałe w ciągu stu lat użytkowania meble odzyskały swój oryginalny kolor – złoty dąb. Innym zadaniem prowadzonym w ramach projektu było przeprowadzenie konserwacji i badań składu pierwiastkowego 500 monet (antycznych i średniowiecznych) z zasobu Gabinetu Numizmatycznego. Część z nich, która ze względu na stan zachowania nigdy dotąd nie była pokazywana, mogła zostać włączona do ekspozycji. Osobnym zadaniem zostało objęcie lapidarium, które znajdowało się w ogrodach Pałacyku. Powstało ono w wyniku gromadzenia od początków XX w. fragmentów architektonicznych znajdujących na terenie Krakowa. W lapidarium znalazł się np. oryginalny pina-kiel z kościoła Mariackiego i elementy datowane od XIV–XIX w., m.in. z kościołów św. Barbary i św. Katarzyny.

Niezwykle ważnym elementem całego przedsięwzięcia jest Gabinet Numizmatyczny, stanowiący odrębną od ekspozycyjnej część Pałacyku. W jego skład wchodzi: pracownia, skarbcze, ogólnodostępna czytelnia (w której można korzystać ze specjalistycznej biblioteki liczącej ponad 4 tys. pozycji) i pokój kwerend. Bardzo istotne dla realizacji działań naukowych i edukacyjnych jest powstanie w dawnych piwnicach Pałacyku sali audiowizualnej i salki konferencyjnej. Wyposażenie tych sal pozwala m.in. na prowadzenie telekonferencji oraz transmisji na żywo za pośrednictwem internetu.

Zakupiono także wyposażenie budynku, zarówno to niezbędne do prowadzenia działalności wystawienniczej, jak i meble biurowe i magazynowe. Środki unijne pozwoliły również na zakup aparatury badawczej (m.in. mikroskopu skaningowego, spektrometru mikroblaknościowego, mikroskopu fluorescencyjnego i kamery do badań hiperspektralnych), która przeznaczona jest do nieinwazyjnych badań monet i banknotów.

Realizacja projektu „Europejskie Centrum Numizmatyki Polskiej” wpłynęła także pośrednio na podjęcie przez pracowników Muzeum Narodowego innych działań związanych z szeroko pojętą tematyką numizmatyczną. Powstał niezwykle interesujący i ważny projekt „Archiwum Numizmatyków”¹, w przygotowaniu jest wydanie katalogu starodruków numizmatycznych znajdujących się w zasobach Działu Starych Druków i Rękopisów. Kolejne dotacje otrzymane na rozbudowę infrastruktury wchodzącej w skład Muzeum im. Emeryka Hutten-Czapskiego przeznaczane są częściowo na zakup aparatury badawczej wykorzystywanej w badaniach nad monetami (ręczny spektrometr fluorescencji rentgenowskiej). Patrząc na te wszystkie działania, nawet z perspektywy ostatnich 70 lat, można pokusić się o stwierdzenie, że zobowiązanie wobec Rodziny Czapskich, jak i pozostałych darczyńców-twórców tego muzeum, zostało wykonane z należytą starannością.

Komitet Honorowy Projektu ECNP

Bogdan Zdrojewski – Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Dr Jarosław Gowin – Minister Sprawiedliwości w latach 2011–2013

Prof. Marek Belka – Prezes Narodowego Banku Polskiego

Jerzy Miller – Wojewoda Małopolski

Marek Sowa – Marszałek Województwa Małopolskiego

Prof. Jacek Majchrowski – Prezydent Miasta Krakowa

Mec. Lech Kokociński – Prezes Honorowy Polskiego Towarzystwa Numizmatycznego

Stanisław Kracik – Wojewoda Małopolski w latach 2009–2011

Prof. Mariusz Mielczarek – Prezes Polskiego Towarzystwa Numizmatycznego

Prof. Borys Paszkiewicz – Przewodniczący Zespołu Studiów Numizmatycznych Polskiej Akademii Nauk

Prof. Stanisław Suchodolski – numizmatyk, członek Polskiej Akademii Umiejętności

Henryk Woźniakowski – Prezes Towarzystwa Przyjaciół Muzeum im. Emeryka Hutten-Czapskiego

Marek Nawara – Marszałek Województwa Małopolskiego w latach 1998–2002 oraz 2006–2010

Sławomir Skrzypek – Prezes Narodowego Banku Polskiego w latach 2007–2010

Finansowanie projektu

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”

Wartość projektu: **23 129 709,82 zł**

Wartość dofinansowania z Unii Europejskiej: **19 660 253,35 zł**

Czas realizacji projektu: **2009–2013**

Kontakt z autorem: mwozniak@muzeum.krakow.pl

¹ Zob. w niniejszym tomie tekst D. Błońskiej.

MATEUSZ WOŹNIAK
National Museum in Krakow

European Centre of Polish Numismatics at the National Museum in Krakow (2007–2013)

The year 2013 marks the 110th anniversary of the transfer of the privately owned Emeryk Hutten-Czapski Museum, along with its outstanding collection of coins, medals, and banknotes, to the National Museum in Krakow. This year also saw the completion of the restoration of the building, after 70 years, to serve as a public museum with a permanent numismatic exhibition.

Although the plans for a major overhaul of the mansion known as the Czapski Palace would be initiated on many occasions over the course of the last twenty years, with various levels of preparation and according to various concepts, it was only between 2007 and 2013 that they came to fruition. The first stage of the work (the refurbishment of the roof) was funded with resources from the Civic Committee for the Restoration of Historic Monuments in Krakow (SKOZK). The possibility to apply for resources from the EU, assigned by the Ministry of Culture and National Heritage, provided a chance for the implementation of the plans of the National Museum, the cost of which was estimated at 23 million PLN. The funds were assigned on the basis of competition, for which the project entitled “The European Centre of Polish Numismatics at the National Museum in Krakow” was prepared. After more than a year of working on the 1,000-page application, the project was submitted for evaluation. On 4 February 2009, the Minister of Culture and National Heritage Bogdan Zdrojewski announced the results of the first competition as part of the Priority Axis XI – Culture and Cultural Heritage of the “Infrastructure and Environment” Operational Programme. The minister recommended 28 projects, out of a total of 113 submitted applications, for funding. In the category “Heritage,” the first rank (with 56 points for a maximum number of 62) was awarded to the project “European Centre of Polish Numismatics” of the National Museum in Krakow. The funding amounted to a net value of more than 19 million PLN. The remainder, necessary for the completion of the project, was government-funded. The “European Centre of Polish Numismatics” project was officially launched on 14 May 2009 in the Czapski Palace with a ceremonial meeting with Bogdan Zdrojewski, Minister of Culture and

National Heritage, during which Zofia Gołubiew, Director of the National Museum in Krakow, signed an agreement on financing this undertaking. The construction and conservation works commenced in October 2009 and were carried out in the building as well as on the adjoining property. In effect, both the residence and the garden have been restored to their original splendour. The building has been fitted out with modern ventilation and air-conditioning systems, a Building Management System (BMS), as well as devices ensuring the protection and security of the building and the collections inside. The preservation works under the project reached beyond the scope delimited by the building itself. The most significant challenge was the restoration of the original 19th-century furnishings in the main museum pavilion (bookcases and display cabinets), which made it necessary to disassemble and send them to a conservation studio for as long as one year. Thanks to the conservation efforts, the original furniture items, blackened over their 100-year-long use, regained their original colour (golden oak). Another task carried out within the framework of the project was the conservation and examination of the elementary composition of 500 coins (ancient and medieval) from the Numismatic Cabinet collections. Some of them, never displayed to date due to their condition of preservation, have been incorporated into the current exhibition. A separate task under the project was to renovate the *Lapidarium* located in the garden of the palace. It was created as a result of the gradual accumulation (beginning from the early 20th century) of many architectural elements and fragments found in Krakow, which were stored within the garden area. The *Lapidarium* contains e.g. a pinnacle from St Mary's Basilica and elements dating from the 14th to the 19th century, i.a. from St Barbara's Church and St Catherine's Church.

The Numismatic Cabinet constitutes a significant part of the entire project, designed to form a separate segment of the Czapski Palace. It consists of a workroom, vaults, a reading-room available to the public (housing a numismatic library with more than 4,000 items), as well as a research room. In addition, a multimedia viewing room and a small conference room in the former basement of the mansion are designed to facilitate the performance of the academic and educational activities and events. The rooms have been fitted out with facilities enabling such functions as conference calls and online broadcasting in real time.

The purchased items include furniture and other fixtures and fittings necessary for exhibition-related activities as well as office and storeroom furnishings. The EU funds have made it possible to purchase several important devices used for the non-invasive examination of coins and banknotes: a scanning microscope, microfading spectrometer, fluorescent microscope, and a camera for hyper-spectral examination.

The implementation of the project “European Centre of Polish Numismatics” has also contributed to the commencement of several other numismatics-related initiatives undertaken by the personnel of the National Museum in Krakow. The result is a very interesting and important project called “The Numismatists’ Archives”¹. We are also awaiting the publication of a catalogue of old numismatic prints from the collections of the Old Prints and Manuscripts, while the successively received subsidies for the development of the facilities at the E. Hutten-Czapski Museum have been used in part to buy the scientific equipment necessary for the purposes of numismatic research (e.g., a manual X-ray fluorescence spectrometer). Considering the extent of all these enterprises and their results, even in view of the last 70 years, it is no overstatement to say that the obligation owed to the Czapski Family and the other donators and benefactors of this museum has been more than fulfilled.

Honorary Committee of the Project ECNP

Bogdan Zdrojewski – Minister of Culture and National Heritage

Dr Jarosław Gowin – Minister of Justice in the years 2011–2013

Prof. Marek Belka – President of the National Bank of Poland

Jerzy Miller – Governor of the Małopolska Province

Marek Sowa – Marshal of the Małopolska Province

Prof. Jacek Majchrowski – Mayor of the City of Krakow

Mec. Lech Kokociński – Honorary President of the Polish Numismatic Society

Stanisław Kracik – Governor of the Małopolska Province in the years 2009–2011

Prof. Mariusz Mielczarek – President of the Polish Numismatic Society

Prof. Borys Paszkiewicz – Chairman of the Team for Numismatic Studies of the Polish Academy of Sciences

Prof. Stanisław Suchodolski – numismatist, member of the Polish Academy of Arts and Sciences

Henryk Woźniakowski – President of the Society of Friends of the Emeryk Hutten-Czapski Museum

Marek Nawara – Marshal of the Małopolska Province in the years 1998-2002 and 2006-2010

Sławomir Skrzypek – President of the National Bank of Poland in the years 2007–2010

Funding

The project has been co-financed by the European Union from the resources of the European Regional Development Fund as part of the “Infrastructure and Environment” Programme.

Project value: **PLN 23,129,709.82**

Value of the EU funding: **PLN 19,660,253.35**

Project implementation period: **2009–2013**

Contact the author at: mwozniak@muzeum.krakow.pl

¹ See in the current volume on D. Błońska’s paper.